

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Засудити керівника

(проректора науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬЄВ

МОДЕЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

робоча програма навчальної дисципліни

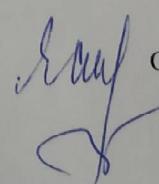
Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

07 Управління та адміністрування
073 Менеджмент
другий (магістерський)
Менеджмент інноваційної діяльності

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

базова
українська

Завідувач кафедри менеджменту, логістики
та економіки

Олена ЯСТРЕМСЬКА

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри менеджменту, логістики та економіки

Протокол № 2 від 21.08.2020 р.

Розробник:

Строкович Г.В., д.е.н., проф. кафедри менеджменту, логістики та економіки

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

За сучасних умов функціонування економіки України які здійснюються на основі підвищення конкурентоспроможності надзвичайно важливого значення набуває покращення здійснення інноваційних процесів, оскільки без цього неможливим є здійснення прогресивних структурних зрушень у країні, суттєве оновлення реального сектора й загалом забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави.

У наш час нововведення стосовно здійснення інноваційних процесів охоплюють усі сфери людської діяльності, впливають на процес господарювання, змінюють соціально-економічні відносини в суспільстві. Неперервні і постійні бізнес-процеси підприємства стають необхідною та природною формою існування будь-якої фірми, забезпечують її конкурентоспроможність і виживання на ринку.

Вивчення дисципліни «Моделювання інноваційних процесів» необхідно майбутнім фахівцям, щоб опанувати механізм управління бізнес-процесами, які є передумовою суттєвих покращень у сфері господарського, політичного і в цілому суцільного життя нашої країни. Принципово нові рішення називаються проривом, що означає розв'язання проблем новим, нетрадиційним шляхом. Це створює новий спосіб мислення і забезпечує ефективніші засоби виходу з кризових ситуацій.

Подальший економічний розвиток України, перспектива посісти належне місце в європейському співоваристві та світі залежать насамперед від опанування інноваційних процесів моделювання економічного розвитку.

Навчальна дисципліна "Моделювання інноваційних процесів" є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців другого (магістерського) рівня освітньо-професійної програми "Менеджмент організацій і адміністрування" для всіх форм навчання.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів системи теоретичних знань, прикладних вмінь і навичок щодо використання різних методів та моделей які використовуються при моделюванні інноваційних процесів.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	M
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	екзамен

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Економіка підприємства	Управління розвитком
Реінженірінг інноваційних процесів	Управління потенціалом
Фінансовий менеджмент	
Менеджмент організацій	Управління іміджем підприємства

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність до моделювання інноваційних процесів	Організувати проведення моделювання інноваційних процесів. Працювати у команді. Сприяти згуртованості колективу. Самостійно приймати рішення. Проводити аналіз інноваційних процесів.
Знати методику обробки економічної інформації	Виконувати обробку масивів економічної інформації, яку використовують при моделюванні інноваційних процесів, за допомогою програмних пакетів. Працювати у команді. Сприяти згуртованості колективу. Самостійно приймати рішення. Освоювати нові методи обробки економічної інформації.
Здатність до моделювання за допомогою множинної регресії	Побудувати та розв'язати лінійну множинну регресивну модель з допомогою прикладних програм. Працювати у команді. Освоювати нові програми обробки результатів регресивного аналізу.
Здатність до прогнозування бізнес-розвитку	Формувати різні прогнозні моделі за допомогою прикладних програм.
Здатність до використання експертних методів	Вибрати метод дослідження, створити експертну групу, обробити експертні оцінки за допомогою різних методів і оцінити результати
Здатність до розробці систем стимулювання за раціоналізацією та винахідництво	Побудувати систему стимулювання працівників за результати розробки пропозицій з раціоналізації та винахідництва
Здатність до розробки моделі управління інноваційними процесами	Розробка моделей управління інноваційними процесами.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність та зміст моделювання інноваційних процесів.

1. Загальна схема і інноваційних процесів

Інформація, як важливий фактор ефективності роботи підприємства. Класифікація інформаційних структур. Бізнес-процес, його етапи, стадії та види робіт: фундаментальні дослідження (ФД); прикладні дослідження (ПД); дослідно-конструкторські розробки (ДКР); дослідно-експериментальні розробки (ДЕР); дослідна база наук (ДБН); організаційно-економічна робота (ОЕР); промислове виробництво нових товарів (ПВНТ), масове виробництво.

2. Принципи моделювання інноваційних процесів.

Основні поняття: моделювання, етапи моделювання, особливості моделювання інноваційних процесів, інформаційне забезпечення. Аналіз моделей інноваційних процесів.

Тема 2. Обробка економічної інформації. Використання процедур класифікації при моделюванні інноваційних процесів.

1. *Обробка економічної інформації. Основні статистичні параметри економічних показників.*

Середня величина. Середня квадратичне відхилення, варіація, ряди розподілу. Обчислювання статичних показників за допомогою пакетів прикладних програм.

2. *Використання процедур класифікації при моделюванні інноваційних процесів.*

Задачі, які вирішуються за допомогою кластерного аналізу. Методи кластерного аналізу. Використання пакетів прикладних програм

3. *Методи дискримінантного аналізу.*

Призначення методів дискримінантного аналізу. Процедури дискримінантного аналізу. Обмеження дискримінантного аналізу.

Тема 3. Використання множинної регресії при моделюванні інноваційних процесів.

1. *Основи факторного аналізу інноваційних процесів.*

Сутність факторного аналізу. Методи вибору факторів при аналізі інноваційних процесів. Використання прикладних програм при оцінки впливу факторів на інноваційний процес.

2. *Множинна регресія, її сутність, методи побудови регресивних моделей.*

Сутність множинної регресії. Використання лінійних та нелінійних моделей при моделюванні інноваційних процесів. Оцінка моделей інноваційних процесів.

3. *Використання пакетів прикладних програм для вибору факторів та обчислювання параметрів регресивних моделей.*

Пакети прикладних програм. MS EXCEL. STATISTICA. MATHLAB. Аналітичне моделювання для вибору факторів та обчислювання параметрів регресивних моделей.

Тема 4. Методі прогнозування інноваційних процесів.

1. *Зміст, функції прогнозування інноваційних процесів.*

Основні поняття. Види прогнозів. Функції та етапи прогнозування. Аналіз та побудова прогнозної моделі. Оцінка інформації при розробки моделей.

2. *Моделювання об'єктів прогнозування*

Класифікація об'єктів прогнозування. Основні ознаки класифікації. Задачі аналізу об'єктів прогнозування. Принципи аналізу об'єктів прогнозування. Інформаційне забезпечення прогнозної моделі. Види та джерела інформації. Класифікація моделей. Основні засоби вираження моделей. Вимоги до прогнозної моделі. Класифікація методів прогнозування. Основні етапи побудови прогнозної моделі.

3. *Використання методів прогнозування в інноваційно-логістичній діяльності.*

Характеристика різних методів прогнозування, та їх практичне використання при моделюванні інноваційних процесів. Процес моделювання прогнозів інноваційних процесів мікро- та макрорівня. Проблеми при розробки моделей: відсутність необхідної інформації, вибір моделі та інші.

4. *Використання пакетів прикладних програм для обчислювання параметрів моделей.*

Пакети прикладних програм. MS EXCEL. STATISTICA. MATHLAB. Аналітичне моделювання для обчислювання параметрів прогнозних моделей.

Тема 5. Експертні методи при моделюванні інноваційних процесів.

1. Основні поняття експертних методів.

Сутність експертних методів. Анкета. Методи опитування. Відбір експертів. Формування експертних груп. Колективні та індивідуальні експертні оцінки.

2. Способи обробки експертних оцінок.

Ранжування, попарне порівняння, оцінка узгодженості думок експертів. Перевірка оцінок за допомогою математичних методів.

3. Методи прийняття рішень.

Метод колективної генерації ідеї («мозкового штурму»). Метод «Дельфі». Побудова сценаріїв та прогнозних графів.

Тема 6. Раціоналізація та винахідництво як основа інноваційних процесів.

1. Раціоналізація та винахідництво в Україні.

Організація роботи з розвитку раціоналізаторства і винахідництва на підприємстві, спрямованої на вирішення найбільш важливих технічних завдань і підвищення результативності виробництва. Стимулювання за раціоналізацію та винахідництво.

2. Розробка системи стимулювання за допомогою математичних функцій.

Основні положення по розробки системи стимулювання. Методика обґрунтування параметрів системи.

Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни “Моделювання інноваційних процесів” використовують такі методи навчання:

- пояснюально-ілюстративний;
- репродуктивний;
- проблемного викладу матеріалу;
- частково-пошуковий або евристичний;
- дослідницький.

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, мозкові атаки, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 1 і 2).

Таблиця 1

**Розподіл форм і методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни**

Теми	Практичне застосування навчальних технологій
<i>Тема 1.</i> Сутність та зміст моделювання інноваційних процесів.	Міні-лекція з питання "Основні підходи до управління процесами в сучасних організаціях"; робота в малих групах; комп'ютерна симуляція; банки візуального супроводу
<i>Тема 2.</i> Обробка економічної інформації. Використання процедур класифікації при моделюванні інноваційних процесів.	Міні-лекція з питання "Особливості управління бізнес-процесами"; робота в малих групах; комп'ютерна симуляція; банки візуального супроводу
<i>Тема 3.</i> Використання множинної регресії при моделюванні інноваційних процесів.	Міні-лекція з питання "Основні класи моделей інноваційних процесів у логістиці"; робота в малих групах; комп'ютерна симуляція; банки візуального супроводу
<i>Тема 4.</i> Методі прогнозування інноваційних процесів.	Міні-лекція з питання "Альтернативні стандарти моделювання інноваційних процесів"; робота в малих групах; презентація результатів; комп'ютерна симуляція
<i>Тема 5.</i> Експертні методи при моделюванні інноваційних процесів.	Лекція проблемного характеру з питання "Використання в моделях бізнес-процесу постачання методів експертного оцінювання"; робота в малих групах
<i>Тема 6.</i> Раціоналізація та винахідництво як основа інноваційних процесів	Лекція проблемного характеру з питання "Перспективи раціоналізації та винахідництва в реалізації інноваційних процесів"; робота в малих групах; комп'ютерна симуляція

Таблиця 2

Використання методик активізації процесу навчання

Теми навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
<i>Тема 1.</i> Сутність та зміст моделювання інноваційних процесів.	<i>Лабораторне заняття на тему:</i> «Первинна обробка статистичних даних у модулі «Basic Statistics/Tables»	Міні-лекції; мозкові атаки
<i>Тема 2.</i> Обробка економічної інформації. Використання процедур класифікації при моделюванні інноваційних процесів.	<i>Лабораторне заняття на тему:</i> «Процедури класифікації»	Робота в малих групах; мозкові атаки; комп'ютерна симуляція; метод сценаріїв
<i>Тема 3.</i> Використання множинної регресії при моде-	<i>Лабораторне заняття на тему:</i> «Лінійна множинна регресія»	Робота в малих групах; мозкові атаки;

люванні інноваційних процесів.		комп'ютерна симуляція; метод сценаріїв
<i>Тема 4. Методі прогнозування інноваційних процесів.</i>	<i>Лабораторне заняття на тему: «Нелінійні моделі»</i>	Міні-лекції; робота в малих групах; мозкові атаки; комп'ютерна симуляція; метод сценаріїв
<i>Тема 5. Експертні методи при моделюванні інноваційних процесів.</i>	<i>Лабораторне заняття на тему: «Розробка системи заохочення працівників за розробку раціоналізаторських пропозицій»</i>	Робота в малих групах; мозкові атаки; комп'ютерна симуляція; метод сценаріїв
<i>Тема 6. Раціоналізація та винахідництво як основа інноваційних процесів</i>	<i>Лабораторне заняття на тему: «Визначення оптимального місця розташування складу»</i>	Робота в малих групах; мозкові атаки; комп'ютерна симуляція; метод сценаріїв

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-балльною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Активна робота на лекційному занятті надає можливість отримати студенту 1 бал за кожну тему.

Успішне виконання студентами лабораторних робіт в аудиторії та у рамках самостійної роботи дозволяє отримати 6 балів за кожну лабораторну роботу.

Оцінка захисту лабораторних завдань:

6 балів, якщо завдання виконано вірно, в повному об'ємі і є необхідні висновки. Студент відповів вірно на усі питання викладача.

5 балів, якщо завдання виконано правильно, але висновки не скрізь зроблені. Студент допускає неточності у відповідях на питання викладача.

4 бали, завдання зроблено до кінця, але є неточності в роботі, невірні розрахунки і виведення. Студент слабо володіє матеріалом.

3 бали - завдання зроблено до кінця. Але є грубі помилки. Невірні виведення. Студент слабо володіє матеріалом.

2-1 бал - завдання зроблено не в повному обсягу, автор не може пояснити багато положень роботи. Студент не відповідає на питання

Оцінка контрольної роботи. Контрольна робота складається з 3 питань. Максимальна оцінка 9 балів.

Правильна відповідь на 1-е та 2-е питання оцінюється в 2 балі. Якщо відповідь не точна, багато зайвих міркувань, то 1 бал. Якщо відповідь невірна, то 0 балів.

Задача оцінюється у 5 балів:

5 балів, якщо завдання виконано вірно, в повному об'ємі і є необхідні висновки, студент відповів вірно на усі питання;

4 бали, якщо завдання виконано правильно, але висновки не скрізь зроблені. Студент допускає неточності у відповідях на питання завдання;

3 бали, завдання зроблено до кінця, але є грубі помилки. невірні виведення. Студент слабо володіє матеріалом;

2 бали, якщо завдання зроблено не до кінця, є грубі помилки, невірні виведення. Студент слабо володіє матеріалом;

1 бал, завдання зроблено не в повному обсягу, студент не володіє матеріалом.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 10 тестових завдань та 3 практичних ситуацій (стереотипної, діагностичної та евристичної).

Тестове завдання – максимальна кількість балів – 10 балів.

Стереотипне завдання – максимальна кількість балів – 5 балів.

Діагностичне завдання – максимальна кількість балів – 10 балів за кожне завдання.

Евристичне завдання – максимальна кількість балів – 15 балів.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально мо-

жлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЕКТС".

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Шкала оцінювання: національна та ЕКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		зараховано
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX		
1 – 34	F	незадовільно	не зараховано

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Макс. бал
Сутність та зміст моделювання інноваційних процесів.	<i>Aудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 1. Сутність та зміст моделювання інноваційних процесів.	Робота на лекції	1
	Лабораторна робота	<i>Лабораторне заняття на тему:</i> «Первинна обробка статистичних даних у модулі «Basic Statistics/Tables»	Активна участь у виконанні лабораторного завдання	3
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка за темою	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
	<i>Aудиторна робота</i>			
	Лабораторна робота	<i>Лабораторне заняття на тему:</i> «Первинна обробка статистичних даних у модулі «Basic Statistics/Tables»	Активна участь у виконанні лабораторного завдання. Захист завдання 1	3
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка за темою	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
	<i>Aудиторна робота</i>			
Обробка економічної інформації. Використання процедур класифікації при моделюванні інноваційних процесів. Кластерний аналіз	Лекція	Тема 2. Обробка економічної інформації. Використання процедур класифікації при моделюванні інноваційних процесів. Кластерний аналіз	Робота на лекції	1
	Лабораторна робота	<i>Лабораторне заняття на тему:</i> «Процедури класифікації»	Активна участь у виконанні лабораторного завдання.	3
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка за темою	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
	<i>Aудиторна робота</i>			
	Лабораторна робота	<i>Лабораторне заняття на тему:</i> «Процедури класифікації»	Активна участь у виконанні лабораторного завдання	3
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка за темою	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		

Використання множинної регресії при моделюванні інноваційних процесів	<i>Aудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 3. Використання множинної регресії при моделюванні інноваційних процесів	Робота на лекції Контрольна робота	1
	Лабораторна робота	<i>Лабораторне заняття на тему:</i> «Лінійна множинна регресія»	Активна участь у виконанні лабораторного завдання	3
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка за темою	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
	<i>Aудиторна робота</i>			
	Лабораторна робота	<i>Лабораторне заняття на тему:</i> «Нелінійні моделі»	Захист лабораторного заувдання	3
Методи прогнозування інноваційних процесів	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка за темою	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
	<i>Aудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 4. Методи прогнозування інноваційних процесів	Робота на лекції	1
	Лабораторна робота	<i>Лабораторне заняття на тему:</i> «Розробка системи заохочення працівників за розробку раціоналізаторських пропозицій»	Активна участь у виконанні лабораторного завдання	3
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка за темою	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
	<i>Aудиторна робота</i>			
	Лабораторна робота	<i>Лабораторне заняття на тему:</i> «Розробка системи заохочення працівників за розробку раціоналізаторських пропозицій»	Активна участь у виконанні лабораторного завдання	3
		Контрольна робота за темами 1-3	Контрольна робота	9
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка за темою	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		

Експертні методи при моделюванні інноваційних процесів	<i>Аудиторна робота</i>				
	Лекція	Тема 5. Експертні методи при моделюванні інноваційних процесів	Робота на лекції	1	
	Лабораторна робота	<i>Лабораторне заняття на тему:</i> «Визначення оптимального місця розташування складу»	Активна участь у виконанні лабораторного завдання. Захист завдання	3	
	<i>Самостійна робота</i>				
	Підготовка за темою	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою			
	<i>Аудиторна робота</i>				
	Лабораторна робота	<i>Лабораторне заняття на тему:</i> «Визначення оптимального місця розташування складу»	Активна участь у виконанні лабораторного завдання	3	
	<i>Самостійна робота</i>				
	Підготовка за темою	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою			
	<i>Аудиторна робота</i>				
Рационалізація та винайдництво як основа інноваційних процесів	Лекція	Тема 6. Рационалізація та винахідництво як основа інноваційних процесів	Робота на лекції	1	
	Лабораторна робота	<i>Лабораторне заняття на тему:</i> Розробка систем стимулювання інноваційних процесів.	Захист лабораторного заувдання	6	
		Контрольна робота за темами 4-6	Контрольна робота	9	
	<i>Самостійна робота</i>				
	Підготовка за темою	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою			
Сума				60	
Підготовка до іспиту				40	
Консультації					
Іспит					
Всього				100	

Рекомендована література

Основна

1. Боровиков В. П. Популярное введение в программу STATISTICA. – М.: КомпьютерПресс, 1998. – 268 с.
2. Пономаренко В. С. Теорія та практика моделювання інноваційних процесів : монографія / В. С. Пономаренко, С. В. Мінухін, С. В. Знахур. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 243 с.
3. Репин В.В. Бизнес-процессы компаний: построение, анализ, регламентация / В.В. Репин. – М.: РИА “Стандарты и качество”, 2007. – 240 с.
4. Строкович Г.В. Моделювання інноваційних процесів. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=3780>

Додаткова

5. Боровиков В. П. STATISTICA – статистический анализ и обработка данных в среде Windows / В. П. Боровиков, И. П. Боровиков. – 2-е изд. Стереотип. – М.: Информ.-изд. дом «Филинъ», 1998. – 608 с.
6. Дубров А. М. Многомерные статистические методы: Учебник / А. М. Дубров, В. С. Мхитарян, Л. И. Трошин. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 352 с.
7. Єріна А. М. Статистичне моделювання та прогнозування: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 172 с.
8. Багатовимірний статистичний аналіз / П. О. Іваненко, І. В. Семеняк, В. В. Іванов. – Харків: Вид. „Основа”, 1992. – 144 с.
9. Гирко В. Л. Многомерный статистический анализ. – М.: Статистика, 1988. – 320 с.
10. Єгоршин О. О. Методи багатовимірного статистичного аналізу: Навч. Посібник / О. О. Єгоршин, А. М. Зосімов, В. С. Пономаренко. – К.: ІЗМН, 1998. – 208 с.
11. Хаммер М. Реінжінірінг корпорації: Манифест революції в бізнесі / Майкл Хаммер, Джеймс Чампі; пер. с англ. Ю.Е.Корнилович. - М,: Манн, Иванов и Фербер, 2006. - 287с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

12. Державне агентство України з інвестицій та інновацій. – Режим доступу : <http://www.in.gov.ua/>
13. Державна служба статистики України. – – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
14. Національний Банк України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>
15. Пошукові служби Інтернет. – – Режим доступу : <http://www.kinder.mksat.net/pages/libfndix/inetfind.htm>

16. Строкович Г.В. Персональна навчальна система з дисципліни «Моделювання інноваційних процесів». – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=3780>

17. Google Академія. – Режим доступу : <https://scholar.google.com.ua>